

Tandori Dezső

Egy ferde pulpit

(Duinói + I tétel, Múvment, Berdának)

Ottani valóságokra valló bármi utalás ottani valóságok elfogadása. Itt és most: csak az elmúlt dolgok.

Egy ferde pulpit,

van, nincs, melyre fejem lehajtom,

van, nincs, mint W. S. mester

kutyája gazdája lábára, de ennek sincs stilizálása,

és mire elgondoltam, „fölfedeztem” újra

a Klee-sírfelirat változatát, mit magam faragtam, s rájöttem,

mely pedánsan ostoba, hogy egy síron áll, bármi igaz s mély,

egy síron, mely még mélyebb, ott, hogy valaki e Földön

nehezen elérhető, mert egyképp lakozik a holtak

s a még meg nem születettek közt, ah, hát hol lakozna,

ha nem a holtak közt, vagy az örök életben éppen,

és még a kulturális tévécsatornán is csak

egyre a holt költőket hozzák, költők-írók, színészek,

festők (Csopoen, a kől-tőző!) bárzongorára való halála hírét,

sosem azt, hogy most, e pillanatban költő, festő stb.

születik, hát hogyan állhat egy síron ily felirat.

Igen, oly szép lenne minden, ha ihletett percekben hinnénk!

Én átértékeltem ezt, mint Szép Ernő az alkonyatot átnézte,

át, hogy „telefonon nehezen vagyok elérhető”, ez legalább így

van, ennyit változott a világ, oligarchai kripták híreire

ébredek, s mint W. S. mester ennek virtuóza volt, nekem

nem kenyerem a stilizáció, úgy vagyok vele, mint Michael Uhrmann,

a síugró, mit tudom én, a garmischi sánccal, nem kenyere.

Írtam hát, de nem a Mester modorában, ezt még

a villamoson hét kiló krumplival, tíz doboz sörrel

– ah, békít! se úgy el nem butít, hogy valami azért eszembe

ne jutna, se harciasságra nem serkent –, sportlappal (Michael Uhrmann!),

bámultam csak magam elé, s a Döbrentei térnél Totyjinak taposót tépni, kései

taposó, december 30-án,

a komoly súllyal leszálltam, s mi ugyan nem a mélyekből,

sírokból, avagy magas Duinókból (érezzük Klee és Rilke hasonlóságát? s hogy a kelet-közép-européer W. S. mester is mennyire az ő zsánerük még? bár Eliot is stilizált, tematizált és stilizált – így töprengtem a krumplival, a sördobozokkal, ja, és a köztük töredelmező szépséges, szintén Totyinak vett salátákkal – hol eszek én salátát?! –, tematizált és stilizált Eliot, arról beszélt, hogy szabad barackot ennie, írtam a minap, felgyűrt nadrágszárral a tengerpartra menni néki csakígy, fenébe, rájöttem, hízok, akkor meg mindegy a sör, majd valami lesz, stilizál és tematizál Eliot, nekem azonban a költészet nem a téma... elrontom, nem a forma tematizálása, hanem a téma formalizálása, ezt se hittem volna, hogy egykor ez így lesz, megcsusszannak kis kerti házak, ja, a tigris rájuk bömböl a lenti bozótból), leszálltam, s taposófűvet (fűfajta) szedtem.

Örökké, persze,

örökké tart sok minden, csak az idő ér véget. Kik otthonosan forognak, s ahol, én meg se mozdulok, és egy vonatfülkébe értelmetlenség volna beülnöm most már. Nem elviselhetetlen: értelmetlen, haszontalan. Nem is olyasmi, mint – nagy fekete táskámon, ügyetlenül előkotort számárfüles füzetembe felírtam – hogy ha már valakit magamnál is jobban szidalmazok, ott véget kell vetni. És hogy jobban jár a stíl, ha másmit korholok, mint ha magamról szólok, amott az illedelem betartatik még jó-rossz. Lassan az iholi Kártyabajnokság legjelentéktelenebb (mi az? egyébként) klubjainak egy-egy meccse is érdekesebb, mint a nekem nézhetetlen olasz klubok, mint a (hát ezt is meguntam!) brit bajnokság, mint a... mint a... múzeumok, egy múzeumi meghívó zuhant be telefonon. Hogy felírtam a villamoson, megújrázva, ezt a „telefonon nehezen vagyok elérhető”-t. Épp akkor, valahogy. Persze, na nem? ez azért valahogy érintett, viszont ha más van telefon-közelén, más veszi, nem veszi fel a kagylót, ez is nyilvánvaló. Igen, ha hinnők, hogy jutalmunk van, mert halottat tiszteltünk! Duinók: oligarchák. Nem ezek a marhák, kik itt vannak, az olivárgarchák és a zoligarchák, kiknek megstilizált meccséről W. S. mester modorában írni mégis: elvettem. Van, ami csak úgy volna az emberen, mint tehán ruhadarabja, szegény Klee sírfelirata is elhibázódik, bár önmagában tökéletes. De az élet nem kevésbé reménytelen a halálnál, lásd az én telefon-ügyem, mindig akad, aki a kapcsolat őre, mondom, ha jóra, ha rosszra.

Nézd, mondtam valakinek, a valami Oligarchája és a Semmi Oligarchája (s nem ápolom e kapcsolatokat egyét se, szegény Klee nem is nagyon ápolhatta, Rilke más, rózsatövis stb. a hegyen)

ilyesmi: az egyiknek annyija sincs, hogy holnapra miye lenne, amannak bőven van hétszám előre, én a Semmi Oligarchájához vagyok közelebb, de mindenen azért csak holnapután óhajtok eltöprengni, ma és holnap hagyjanak. S maholnap hagynak. De hát én baljós érzettel tiszteltem egy mindjárt a nyakát szegő lovat. Mind semmi. Az összefüggések így már bennünk nincsenek meg, már bennünk.

Nézd, én, mondtam, én nem mondom, mondtam, semmi stilizálás, a tematizáláson már az a bizonyos szalmaszál a teve hátán a stilizálás, és az érdemlegesebb, nem szűnő kapcsolatoknak is egy-egy ilyen szalmaszál vet csak véget, semmi nem történt! semmi érdemleges! csak egy szalmaszál jött még az általam emlegetett tevepúpra, nem mondom én, mondtam, hogy felébredtem, nem volt anyagcserém, erre kávéét ittam, de annyira az életben voltam megint, hogy csaknem hánytam, erre ittam a nyugtató sört, s elindult – mintha pulpituson zenekart originál személy vezényelne, ah! – a verkli.

A piros lakkos kis verkluból Shani, Schani, mit tudom én, itt-fogalom iff. Johann Strauss, ki az utolsó zseni volt, na ja, szép mód, itt, kösz, a kizsenizést, egy kivétellel, a szép piros lakkos és arany verkluból elkezdett folyni a sör. Fülkébe nem ülök (ah, ülőfülkék!), gombát nem sütök, úritököt alig, spárgát sajttal nem fogyasztok, elmentek az ételek is, elmentek a lovak. Hol az a ferde pulpit, melyre

csöndesen ráborultam szárazon sírva,

a Cromwell Road és a lo-
vastestőrség kaszárnyája közt, hol, hogy de jó, de jó, hogy nem, nem fogadtam öreg kedvencemet, ki épp a versenyen (nem feküdt neki „Garmisch?” Cheltenham volt az ő Waterlooja?) szegte nyakát, s még jobb, hogy ellenébe sem tettem meg az autszájdert, ennyit bárki megért, 20-szoros pénzre, gyalázat lett volna a halott ellen nyerni. E mai világ halottak, döngrovások ellenében nyer, s ez volt mindig a gründolás-rend. Erre borult Kafka fiatalembere a bordó bársony galériakorlátra, de én a ferde pulpitot is szépen lehajtom.

Ah, elterült az akadály mögött, a nagyon magas sövényzet túlján.

Igen, igen, ha töröm nem, gombám sem rántom, szerencsére beteg lábaim nem kell még Canestennel kenegetnem.

Jól van, lábam, mégis, kellő pillanatban torpantál. Ne siess, öcsi, mondtad, vagy meghallottad szavam a Clarkon, coki, állj, hé!

A nyár elment, mondta Szép Ernő. A terasz tele pusztá asztallal, cipői lassan vitték, mint rossz lábaimmal engem is visznek, lábaim voltak a legjobbak, szinte a második legjobbam volt a két lábam. S most nem már. Nem ültem el, mint az esti szél, de a sok évtizednyi üléssel, írógépen vitézkedve elültem a forgóm,

jobb combforgóm, s mindegyre ugyanezt írom. De a vörös tűzoltó-
autó nem ment át rajtam a Clark Adám téren, nem buggyantam
saját számba vagy lábam közé, hasból. Nem szedtek össze kanállal.
Hát embereljem is magam. S mennyi érthetetlen utalással lesz
tele minden, ahogy ki tudja azt, hogy Shelley, késhet-e
a tavasz, ha már itt a tél, s hogy, Rilke, kellettél tavaszoknak,
lassan már az sem lesz érdekes, hogy nekem nem
kellenek a tavaszok, fene tudja, mi kell, ahogy drága
nagybátyám – egy kafkás motívum – írta, tündér aranyjánossággal,
az üres sakktabla utolsó három kockájába kérdőjelét, mi lesz
a 65. mező? „Tudja a fene!” Meghatottan nézegettem.
Nap, ég veled. Ezért tanultam járni, ezért a megtorpanásért.
Én már tudom, minden a 65. mező! Csak az van! (Kivéve
a sakkozókat.) Ott járunk, ott vagyunk, ha úgy tetszik,
s ha magunknak megengedhetjük, hol elérhetetlenek, hol nem.
A hol igen, hol nem van főleg,
s hová lett az, hogy direktbe-szembe-sors, hogy csöndes

Wittgenstein-olvasgatással megyek Epsomba, ahová aztán el sose
értem. De mentem, a tavasz nem késhetett, tudtam a lovak nevét,
számígtattam, figyelembe véve ittét és mostot, lesz-e eső, ki
bírná, ki nem, ma már csak ennyit bírok túrni: a köv. itthoni kártyafordulót.

Vert hadak és feléledt remények

(Amatőr költő verse, 2004)

Elmentem idegen város-világba, hol annyit jártam,
hoztam hurkát, kolbászt a jeges hídi járdán,
elmentem, mert környékem piacait untam,
hátha kedvet hozhatnék hozzájuk onnan.

Mit tesz pár év íme, azt hittem, álmodom:
ez a Máshol Járás valami Más Módom,
ez, ahová mégis elmerészkedtem, hitvány
utánzata se volt semminek Drága Unt Piacaim híján.
Bár otthon vagyunk, hol Európánk áll,

*városában maradjon ki-ki csekély ember a maga piacánál,
ne fintorogjon Dél, Észak, Nyugat,
Kelet, netán az otthon-megülés miatt.
Holnap kipihenem kalandom fáradoalmát,
Virág Benedek átnyújt nekem szoborként egy almát,
szemközt hatvanöt évével biztat Arany János,
csak gondolatban megyek Angyalföldre Berdához.*

*Ahogy kalandjaimból kiábrándultam,
s nem az, hogy minek is kirándultam,
lábam sem rándult ki, vagyok a régi illető,
de tudom, amit tudok, szegényes megmaradás: ami engem-illető.*

Hitellel mégis a Nagyobb Dolgokba illeszthető.

A nagyhalászi Tisza-kanyarulat